

CADERNOS DE
FRASEOLOXÍA GALEGA
26

CADERNOS DE
FRASEOLOXÍA GALEGA
26

XUNTA DE GALICIA

Edita Xunta de Galicia
Secretaría Xeral da Lingua
Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades

Secretario xeral da Lingua
VALENTÍN GARCÍA GÓMEZ
Coordinador científico do CIRP
MANUEL GONZÁLEZ GONZÁLEZ
Director Técnico de Lingüística
VÍTOR MÍGUEZ REGO

Rúa de San Roque, 2. 15704 Santiago de Compostela.
Tfno. +34 881996152
Enderezo electrónico paremias@cirp.gal
<http://www.cirp.gal>

© Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades
Santiago de Compostela, 2026

Autor: Varios

Título: *Cadernos de Fraseoloxía Galega 26*

Periodicidade: Anual

eISSN: 2605-4507 (Cadernos de Fraseoloxía Galega)

ISSN: 1698-787X (Biblioteca fraseolóxica do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades)

<https://doi.org/10.52740/cfg.25.26.00095>

Maquetación:

Máis Deseño Silleda SL

Cadernos de Fraseoloxía Galega aparece nos seguintes repertorios bibliográficos: ANVUR, AskBisht, CARHUS Plus+, CIRBIRC, CIRC, DIALNET, DOAJ, DULCINEA, ERIH PLUS, EZB, I2OR, ÍndICES CSIC, LATINDEX, LIBRARY HUB DISCOVER, LINGUISTIC BIBLIOGRAPHY ONLINE, MIAR, MLA, OpenAlex, OPF, Portal del Hispanismo, REBIUN, ROAD, SCILIT, Scopus, SJR, SUDOC-ABES, The Norwegian Register, Web of Science e WorldCat. A versión en papel dos números 1 a 17 poden lerse en todas as bibliotecas das Universidades de España e Portugal e o seu ISSN é 1698-7861. Aparece, ademais, no elenco bibliográfico da revista *Proverbium* (The University of Vermont).

Todos os números poden descargarse íntegros en formato PDF de <http://www.cirp.gal>, a onde manteñen ligazóns EUOPHRAS (euophras.org/), o Instituto Cervantes (<http://www.lettrasgalegas.org/>) e diversos organismos universitarios (como Biblos-e Archivo).

A presentación, a revisión por pares anónimos, a aceptación de orixinais nesta revista e as condicións de copyright seguen estándares internacionais que se detallan nas Normas (páxs. 597-606).

Esta obra ten unha licenza [Creative Commons Atribución-Non comercial-Non derivadas 4.0 Internacional](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/). Esta licenza obriga a especificar a autoría e o nome da publicación en caso de copia, distribución ou comunicación pública e impide tanto o uso deste material para propósitos comerciais como a distribución de obras derivadas.

CADERNOS DE
FRASEOLOXÍA GALEGA
26

CADERNOS DE FRASEOLOXÍA GALEGA

Directora: M.ª Isabel González Rey (Universidade de Santiago de Compostela, España)
Secretaria: Alba Quinteiros Soliño (Universidade de Vigo, España)

CONSELLO CIENTÍFICO

Luis Alfaro Echevarría (Universidad Central “Marta Abreu” de Las Villas, Cuba)
Margarita Alonso Ramos (Universidade da Coruña, España)
María Álvarez de la Granja (Universidade de Santiago de Compostela, España)
Patricia Buján Otero (Universidade de Vigo, España)
Javier Calzacorta Elorza (Euskaltzaindia. Real Academia de la Lengua Vasca, España)
Maria Conca i Martínez (Universitat de València, España)
Germán Conde Tarrío (Universidade de Santiago de Compostela, España)
Gloria Corpas Pastor (Univrsidad de Málaga, España)
Stefan Ettinger (Universität Augsburg, Alemaña)
Vanessa Fernández Pampín (IES de Valga, España)
Xesús Ferro Ruibal (Real Academia Galega, España)
José Enrique Gargallo Gil (Universitat de Barcelona, España)
Xosé María Gómez Clemente (Universidade de Vigo, España)
María Isabel González Rey (Universidade de Santiago de Compostela, España)
Luis González García (Universidade da Coruña, España)
Ángel Iglesias Ovejero (Université d’Orléans, Francia)
Hugo Kubarth (Karl-Franzens-Universität Graz, Austria)
Marie-Évelyne Le Poder (Universidad de Granada, España)
Carme López Taboada (IES Eusebio da Guarda da Coruña, España)
M. Carmen Losada Aldrey (Universidade de Santiago de Compostela, España)
Joan Martí i Castell (Institut d’Estudis Catalans, España)
Ramón Anxo Martins Seixo (Escola Oficial de Idiomas de Vigo, España)
Carmen Mellado Blanco (Universidade de Santiago de Compostela, España)
Wolfgang Mieder (University of Vermont, Estados Unidos)
Valerii Mokienko (Sankt-Peterbúrgskii Gosudárstvennii Universitet, Rusia)
Károly Morvay (Universidade Eötvös Loránd de Budapest, Hungría)
M.ª Carmen Parra Simón (Universitat d’Alacant, España)
Beatriz Pérez Traseira (IES Neira Vilas, España)
Alba Quinteiros Soliño (Universidade de Vigo, España)
Julia Sevilla Muñoz (Universidad Complutense de Madrid, España)
María do Rosario Soto Arias (IES Eusebio da Guarda da Coruña, España)
Monika Sułkowska (Uniwersytet Śląski, Polonia)
Sara Villar Aira (Colexio Compañía de María de Santiago de Compostela, España)
Gerd Wotjak (Universität Leipzig, Alemaña) †
Alberto Zuluaga Ospina (Universität Tübingen, Alemaña)

CONSELLO DE REDACCIÓN

Coordinadora: M.ª Isabel González Rey (Universidade de Santiago de Compostela, España)
Secretaria: Alba Quinteiros Soliño (Universidade de Vigo, España)
Vogal: Diego Rodríguez Vila (Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades, España)

Cadernos de fraseoloxía Galega, revista internacional de investigación fraseolóxica, estuda a fraseoloxía e paremioloxía de calquera lingua do mundo e en calquera dos seus enfoques: estrutural, fraseográfico, tradutolóxico, comparativo e didáctico. Ata o número 17, a súa versión en papel difundíase en Europa, América e África e recibíana todas as universidades de España e Portugal, mentres que a versión en liña se publicaba na web da revista [<http://www.cirp.gal/cfg>] seis meses despois de xeito gratuío. Desde o número 18 está dispoñible unicamente en formato dixital. Admítense orixinais en oito linguas europeas, aínda que a publicación final se fai só en galego, pois a revista naceu para estimular en Galicia a recolleita e investigación da fraseoloxía galega e universal e, asemade, forma parte do proxecto de ecoloxía lingüística do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades da Xunta de Galicia (Santiago de Compostela). Ademais, recibe o xeneroso apoio dos máis de 246 fraseólogos e fraseólogas de 28 países que xa publicaron nela.

Cadernos de fraseoloxía Galega, revista internacional de investigación fraseolóxica, estudia la fraseología y paremiología de cualquier lengua del mundo y en cualquiera de sus enfoques: estructural, fraseográfico, traductológico, comparativo y didáctico. Hasta el número 17, su versión en papel se difundía en Europa, América y África y la recibían todas las universidades de España y Portugal, mientras que la versión online se publicaba en la web de la revista [<http://www.cirp.gal/cfg>] seis meses después de forma gratuita. Desde el número 18 está disponible únicamente en formato digital. Se admiten originales en ocho lenguas europeas, aunque la publicación final se hace solo en gallego, pues la revista nació para estimular en Galicia la recogida e investigación de la fraseología gallega y universal y, a su vez, forma parte del proyecto de ecología lingüística del Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades de la Xunta de Galicia (Santiago de Compostela). Asimismo, recibe el generoso apoyo de los más de 246 fraseólogos y fraseólogas de 28 países que ya han publicado en ella.

Cadernos de fraseoloxía Galega is an international journal of phraseological research. Its aim is to study phraseology and paremiology in any language and with any approach (i.e.: structural, phraseographical, translational, comparative or didactic). Until issue 17, printed copies were distributed across Europe, America and Africa, and all the Spanish and Portuguese universities received them. Six months after having released the hardcopies, the online version was made available for free at the website [<http://www.cirp.gal/cfg>]. From issue 18 onwards, the journal is just published online. Contributions are accepted in eight European languages, despite the final version being only in Galician. This is due to the journal's aim to promote the compilation and study of phraseology in Galicia (Spain), and also because the journal belongs to the project of linguistic ecology developed by Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades (Xunta de Galicia; Santiago de Compostela, Spain). Moreover, *Cadernos de Fraseoloxía Galega* is kindly supported by more than 246 phraseologists from 28 countries that have already contributed to it with their invaluable research.

Cadernos de fraseoloxía Galega, revue internationale de recherche en Phraséologie, étudie la phraséologie et la parémiologie de n'importe quelle langue du monde selon toutes les approches: structurale, phraséologique, traductologique, comparative ou didactique. Jusqu'au numéro 17, elle était diffusée dans toute l'Europe, l'Amérique et l'Afrique, et envoyée à toutes les universités d'Espagne et du Portugal; six mois après la parution de ses numéros, elle était en accès libre sur le lien [<http://www.cirp.gal/cfg>]. À partir du numéro 18, elle n'est publiée qu'en ligne. Des textes originaux sont admis en huit langues européennes, bien que la publication finale soit faite en galicien, car cette revue est née pour stimuler en Galice la collecte et la recherche de la phraséologie galicienne et universelle. En effet, elle fait partie du projet d'écologie linguistique du Centre Ramón Piñeiro pour la Recherche en Sciences Humaines de Saint-Jacques-de-Compostelle, et elle bénéficie aussi du soutien généreux des 246 phraséologues de 28 pays différents qui ont déjà publié leurs travaux dans cette revue.

Cadernos de fraseoloxía Galega ist eine internationale Zeitschrift, die sich mit der Phraseologie und Parömiologie aller Sprachen der Welt aus verschiedenen Perspektiven wie Lexikografie, Translatologie, Komparatistik und Didaktik beschäftigt. Die Zeitschrift ist in Europa, Amerika und Afrika verbreitet und wurde bis vor Kurzem an alle spanischen und portugiesischen Universitäten per Post geliefert. Zur Zeit ist die Zeitschrift *Cadernos de Fraseoloxía* – seit der Nummer 18 – nur über das Internet unter <<http://www.cirp.gal/cfg>> zugänglich. Für die Publikation werden ausschließlich Originalbeiträge in einer der acht europäischen Großsprachen angenommen. Veröffentlicht werden die Arbeiten jedoch nur auf Galicisch, denn ein Hauptziel der Zeitschrift besteht darin, das Galicische als Forschungssprache zu fördern bzw. die galicische Phraseologie und Parömiologie auf internationaler Ebene bekannt zu geben. Die Zeitschrift wird vom Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades mit Sitz in Santiago de Compostela unterstützt und bis dato haben 246 Phraseologen aus 28 verschiedenen Ländern darin mitgewirkt.

Cadernos de fraseoloxía Galega («Тетради по галисийской фразеологии») — это международный журнал, посвященный фразеологическим исследованиям. В нем публикуются материалы по фразеологии и паремиологии любого из языков мира во всех аспектах: структурном, фразеографическом, переводоведческом, сравнительном и дидактическом. Журнал распространяется в Европе, Америке и Африке. Номер 17 есть во всех университетах Испании и Португалии. Спустя шесть месяцев после выхода, данный выпуск был выложен в свободный доступ. Начиная с 18-го номера, журнал издается исключительно в электронном виде [<http://www.cirp.gal/cfg>]. К печати принимаются оригиналы на девяти европейских языках, однако текст публикуется только на галисийском языке, поскольку этот журнал был создан специально для того, чтобы придать импульс сбору материала и исследованиям в области галисийской и общей фразеологии в Галисии. Данный журнал является частью проекта лингвистической экологии Центра гуманитарных исследований им. Рамона Пинейро в г. Сантьяго-де-Компостела, и его любезно поддерживают 246 фразеологов из 28 стран мира, уже опубликовавших здесь свои статьи.

Índice

PRESENTACIÓN / PREFACE

Por / By María Isabel GONZÁLEZ REY.....	13
TABULA GRATULATORIA.....	23

ESTUDOS / PAPERS.....

	25
--	----

DE ARAÚJO, Mariângela: Unidades fraseolóxicas e ensino do léxico: algunhas propostas / <i>Phraseological Units and Lexical Teaching: Some Proposals</i>	27
---	----

MARTINS, Vicente de Paula da Silva e GÉMES, Márton Tamás: A desacralización da expresión <i>paciência de Jó</i> na literatura brasileira do século XIX / <i>Desacralization of the idiom paciência de Jó in XIX century Brazilian literature</i>	43
--	----

MED, Natalia: O concepto linguocultural «Mundo» no léxico e na fraseoloxía das linguas romances / <i>The linguocultural concept “World” in the lexicon and phraseology of Romance languages</i>	63
---	----

PINTO, Natália Antunes e BEVILACQUA, Cleci Regina: As expresións idiomáticas en español: proposta de actividades para a sensibilización do alumnado da Educación de Jovens e Adultos / <i>Idioms in Spanish: Activity Proposal for the Awareness of Students of Youth and Adult Education</i>	79
---	----

SECO, Mariele, PARREIRA, Maria Cristina e DEÂNGELI ARNI, Maria Angélica: A cultura como dimensión do (non)compartible: carga cultural compartida nas expresións relacionadas con gastronomismos en portugués de Brasil e en francés de Francia / <i>Culture as a dimension of the (non-)shareable: shared cultural load in expressions related to gastronomisms in Brazilian Portuguese and French from France</i>	103
--	-----

TAGNIN, Stella E. O.: O ChatGPT e a tradución de idiomatismos metafóricos en español cubano e portugués brasileiro / <i>ChatGPT and the translation of metaphorical idioms in Cuban Spanish and Brazilian Portuguese</i>	123
--	-----

VARIA.....

	145
--	-----

CHEN, Lian (陈恋): Fraseoculturoloxía e fraseotradutoloxía contrastiva: estereotipos e representacións da cabeza en chinés e francés / <i>Contrastive phraseoculture and phraseotraductology: Stereotypes and representation of the head in Chinese and French</i>	147
--	-----

KHOUDRI, Abderrafî: As interaccións médico-paciente baixo a influencia dos antagonismos: unha dinámica figurativa fronte ao encadramento da forma científica / <i>Doctor-Patient Exchanges Under the Strain of Antagonisms: Figurative Dynamics and the Framing of Scientific Form</i>	169
--	-----

RECADÁDIVAS / COMPILATIONS	195
GONZÁLEZ PEREIRA, Andrea: Dicionario galego de linguaxe figurada animal / <i>Galician Dictionary of Animal Figurative Language</i>	197
SOTO ARIAS, María Rosario: Algunhas catas fraseolóxicas nas Cantigas de Santa María / <i>Some Phraseological Tastings in the Cantigas de Santa Maria</i>	307
RECENSIÓNS / REVIEWS	429
ALBANO, Mariangela (2024): <i>Phraséologie et phraséodidactique du français et des langues</i> . Por / By Amal ARRAME	431
HERRERO INGELMO, José Luis (2024): <i>Es un roble. La vegetalización del ser humano: Historias de metáforas cotidianas</i> . Por / By M. Carmen LOSADA ALDREY	445
JAMAL-ALDIN, Lamia e HAMMADI, Abdullah (2022): <i>650 Idioms and Proverbial Phrases in Modern Standard Arabic. For Intermediate to Advanced Students</i> . Por / By Andrea UCHA BOUZADA e Cristin Myka RAMÍREZ DE LA CRUZ	449
KOESTERS GENSINI, Sabine E. e BERARDINI, Andrea (eds.) (2020): <i>Si dice in molti modi. Fraseologia e traduzioni nel Visconte dimezzato di Italo Calvino. Tomo II</i> . Por / By Alessia PALDERA	453
LÓPEZ-SIMÓ, Mireia, MOGORRÓN HUERTA, Pedro e CUADRADO REY, Analía (eds.) (2024): <i>Referencias culturales. Retos en la traducción de la fraseología y del lenguaje de especialidad</i> . Por / By Claudia ALMUÍÑA ZAFRA e Uxía FRAGA GUILLÁN	460
MEL'ČUK, Igor (2023): <i>General Phraseology: Theory and Practice</i> . Por / By Mélody RODRÍGUEZ CEBRIÁN	467
MELLADO BLANCO, Carmen e MARTINS, Vicente de Paula da Silva (2024): <i>O pão nosso de cada dia. A fraseologia bíblica e a sua representação na literatura brasileira do século XIX</i> . Por / By Angelo de Souza SAMPAIO	473
MURYN, Teresa & NOVAKOVA, Iva (coord.) (2017): <i>De la phraséologie aux genres textuels: état des recherches et perspectives méthodologiques. Synergies Pologne, 14</i> . Por / By Paweł GOLDA e Monika SUŁKOWSKA	479
RIBES LORENZO, Juan Manuel (2022): <i>Las palabras diacríticas en fraseología histórica</i> . Por / By Luis Alberto ALFARO ECHEVARRÍA	484

NOVAS / NEWS	487
1. Publicacións / <i>Publications</i>	489
1.1. Artigos, capítulos de libro e libros / <i>Papers, Book Chapters, Books</i>	489
1.2. Libros de actas / <i>Proceedings Books</i>	521
1.2.1. Actas do Colóquio Interdisciplinar de Tavira / <i>Proceedings of the Interdisciplinary Colloquium in Tavira</i>	521
1.2.1.1. Actas do 17.º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios de Tavira / <i>Proceedings of the 17th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs in Tavira</i>	521
1.3. Recensións / <i>Reviews</i>	529
1.3.1. Recensionantes / <i>Reviewers</i>	530
1.4. Traballos académicos / <i>Theses and Dissertations</i>	532
1.4.1. Teses / <i>Doctoral Theses</i>	532
1.4.2. Traballos de Fin de Mestrado / <i>Master's Theses</i>	535
1.4.3. Traballos de Fin de Grao / <i>Final Degree Projects</i>	536
2. Congresos, coloquios, asembleas e xornadas / <i>Congresses, Symposiums, Assemblies and Conferences</i>	537
2.1. Congreso EUROPHRAS 2024/ <i>EUROPHRAS Congress 2024</i>	537
2.2. 18.º Colóquio Interdisciplinar sobre Provérbios en Tavira (Portugal), 2024 / <i>18th Interdisciplinary Colloquium on Proverbs in Tavira (Portugal), 2024</i>	537
2.3. Outros congresos, xornadas ou asembleas do ano 2024 / <i>Other Congresses, Conferences or Conventions in 2024</i>	537
2.3.1. Congreso Imago mundi. Unha mirada sobre a metáfora: creatividade, fraseoloxía e discurso / <i>Imago mundi. An Overview of Metaphor: Creativity, Phraseology & Discourse</i>	537
2.3.2. Seminario <i>English phraseology through the prism of other languages' phraseology</i> (7th ESSE Conference)	538
2.3.3. X Congreso Internazionale di Fraseologia e Paremiologia «L'errore linguistico in fraseologia e paremiologia»	538
2.3.4. Seminario arredor da temática do <i>Refranero multilingüe</i>	538
2.3.5. XIX Congreso Internacional de Lingüística «Avances en fraseología y lexicología hispanoamericana»	538
2.3.6. Seminario <i>Herramientas para la investigación paremiológica y paremiográfica</i>	539
2.3.7. Conferencias <i>Compuestos sintagmáticos en el proceso editorial e Fraseología terminológica del libro</i>	539
2.3.8. Coloquio Internacional <i>Phraséodidactique. Réflexions sur son ancrage socioculturel et son apport aux pratiques pédagogiques</i>	539

3. Recursos / <i>Resources</i>	540
3.1. <i>Diccionario de los nombres de persona en el refranero español y la mitología popular. Los árboles paremiológicos sin ramas</i>	540
3.2. <i>Proverbi italiani a cura di Paolo Rondinelli</i>	540
3.3. <i>Expressio.fr</i>	540
4. Fraseografía espontánea / <i>Spontaneous Phraseography</i>	541
4.1. Sección «Verbas sisudas non queren testemuñas», de <i>Galicia Confidencial</i>	541
BALANCE / OUTCOME	543
1. Índices de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Index of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	545
1.1. Índices alfabéticos de artigos / <i>Alphabetical Index of Papers</i>	545
1.2. Índice da sección de Recadádivas / <i>Index of the Compilations Section</i>	551
1.3. Índice alfabético de recensións / <i>Alphabetical Index of Reviews</i>	553
1.3.1. Índice alfabético de recensións por autores / <i>Alphabetical Index of Reviews by Authors</i>	553
1.3.2. Índice alfabético de recensións por recensionantes / <i>Alphabetical Index of Reviews by Reviewers</i>	561
1.4. Índice da sección de Novas / <i>Index of the News Section</i>	568
1.5. Publicacións recibidas na redacción / <i>Publications Received in the Editorial Department</i>	572
2. Índice temático dos vinte e cinco números de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Subject Index of the Twenty-five Issues of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	573
2.1. Índice dos artigos / <i>Index of Papers</i>	573
2.2. Fraseoloxía bilingüe / <i>Bilingual Phraseology</i>	584
2.3. Función e índice da sección de Recadádivas / <i>Function and Index of the Compilations Section</i>	585
3. Procedencia dos autores de Cadernos de Fraseoloxía Galega / <i>Origin of the Authors of Cadernos de Fraseoloxía Galega</i>	590
PROCESO E CONDICIÓNS DE ADMISIÓN DE COLABORACIÓN / AUTHOR GUIDELINES	597

Presentación

A publicación no presente ano deste novo número de **Cadernos de fraseoloxía Galega** (o número 26, correspondente ao ano 2024) coincide cos 25 anos da revista. Esta naceu en formato papel en 2000 e publicou máis dun número por ano ata o 2003. A partir do ano seguinte, sacou un número anual e o seu derradeiro número en papel foi o n.º 17, no 2015. Desde entón converteuse nunha revista dixital.

O presente número está dedicado á memoria de Maria Luisa Ortiz Alvarez,¹ profesora da Universidade de Brasília (Brasil) que faleceu en maio do 2024. Este triste acontecemento impulsou a iniciativa de reunir neste volume traballos de colegas que coñecían e admiraban o seu traballo, nomeadamente no campo da fraseoloxía. As persoas que desexaron renderlle homenaxe neste número aparecen ou ben como autoras de traballos recollidos no apartado de ESTUDOS ou ben con nomes, apelidos e afiliacións listados nunha TABULA GRATULATORIA ao final desta presentación.

Por outra banda, un ano máis, **Cadernos de fraseoloxía Galega** segue expandindo a súa presenza en bases de datos de prestixio, como é, esta vez, a Web of Science. Con este novo fito, a revista consolida o seu liderado dentro das revistas especializadas no campo da fraseoloxía.

As linguas de traballo implicadas neste número están relacionadas maiormente con portugués brasileiro por mor da dedicación deste número á profesora Maria Luisa Ortiz Alvarez, pero tamén conta coa presenza doutras linguas como o galego, o chinés, o francés, o castelán e o italiano.

Este número componse, pois, no apartado de ESTUDOS de 6 artigos de homenaxe a Maria Luisa Ortiz Alvarez e de 2 artigos de VARIA. Seguen logo as seccións de RECADÁDIVAS, con 2 traballos de recompilación, e de RECENSIÓNS, con 9 contribucións. Complétase o número cos habituais apartados de NOVAS, BALANCE e NORMAS.

Presentamos a continuación o detalle do apartado de ESTUDOS, no que figura en primeiro lugar un traballo de Mariângela de Araújo (Universidade de São Paulo), co título de «Unidades fraseolóxicas e ensino do léxico: algunhas propostas», enfocado no ensino do léxico das unidades fraseolóxicas e que pon en práctica actividades de lectura de materiais didácticos de portugués como lingua materna. A seguir está un artigo asinado por Vicente de Paula da Silva Martins e Márton Tamás Gémes

¹ Para nomear esta entrañable colega, utilizaremos nesta presentación a variante do portugués de Brasil, forma coa que ela asinaba os seus traballos e pola que era máis coñecida, e por respecto ao lugar no que residiu a maior parte da súa vida.

(Universidade Estadual Vale do Acaraú), titulado «A desacralización da expresión *paciência de Jô* na literatura brasileira do século XIX», centrado, por unha banda, na transgresión e a deconstrución da sacralidade a través da linguaxe literaria en obras de autores como José de Alencar e Joaquim Manuel de Macedo e, por outra, na análise de Martin Puchner sobre a Biblia, ampliando as súas múltiples interpretacións. A continuación vén un estudo de Natalia Med (Sankt-Peterburgskiy Gosudarstvennyy Universitet), que leva o título de «O concepto linguocultural “Mundo” no léxico e na fraseoloxía das linguas romances» e que está dedicado ao estudo linguocultural dos derivados semánticos e dos fraseoloxismos de linguas romances como o castelán, o francés, o italiano e o portugués que inclúen o compoñente «Mundo», demostrando non só que o concepto básico «Mundo» nas linguas romances está representado por subconceitos que reflicten diferentes aspectos da visión do mundo románico, senón que esa visión reduce o universo ao micromundo do ser humano. Logo está un traballo en coautoría entre Natália Antunes Pinto e Cleci Regina Bevilacqua (Universidade Federal do Rio Grande do Sul), titulado «As expresións idiomáticas en español: proposta de actividades para a sensibilización do alumnado da Educação de Jovens e Adultos» que contén algunhas propostas de actividades relativas ao ensino das expresións idiomáticas para estudantes do Brasil de Español como Lingua Estranxeira da Educación Xuvenil e Adulta (Educação de Jovens e Adultos, EJA) coa finalidade de encher un baleiro no que se refire a actividades pedagóxicas no ámbito da didáctica de linguas estranxeiras destinadas a ese público. De seguido vén un artigo asinado por Mariele Seco, Maria Cristina Parreira e Maria Angélica Deângeli Arni (Universidade Estadual Paulista), co título de «A cultura como dimensión do (non)compatible: carga cultural compartida nas expresións relacionadas con gastronomismos en portugués do Brasil e en francés de Francia», que ten como obxectivo analizar as «cargas culturais partilhadas» (CCP) e investigar as correspondencias interlingüísticas que se poden dar a partir do estudo de expresións idiomáticas relacionadas con gastronomismos no portugués de Brasil e no francés de Francia. Remata este bloque de estudos o artigo de Stella Tagnin (Universidade de São Paulo), titulado «O ChatGPT e a tradución de idiomatismos metafóricos en español cubano e portugués brasileiro» e que explora as posibilidades de identificación e tradución polo ChatGPT de expresións idiomáticas do castelán cubano e do portugués brasileiro que conteñan nomes de froitas, poñendo de manifesto os pros e os contras desta ferramenta e a necesidade dunha intervención humana para acadar mellores resultados.

Á parte dos traballos das colegas que quixeron renderlle con eles homenaxe á profesora Maria Luisa Ortiz Alvarez, cóntase con dous artigos máis na epígrafe de VARIA. O primeiro é de Lian Chen (陈恋) (Laboratoire Ligérien de Linguistique (LLL), Université d'Orléans / Centre de recherches linguistiques sur l'Asie orientale,

CNRS, INALCO) e leva o título de «Fraseoculturoloxía e fraseotradutoloxía contrastiva: estereotipos e representacións da cabeza en chinés e francés», cunha análise de fraseoculturoloxía contrastiva das expresións idiomáticas en francés e chinés que conteñen a palabra «cabeza» e das súas representacións metafóricas, culturais e cognitivas, reforzando o seu valor tanto na investigación lingüística como na práctica pedagóxica. O segundo traballo, de Abderrafî Khoudri (Université Moulay Ismail) e titulado «As interaccións médico-paciente baixo a influencia dos antagonismos: unha dinámica figurativa fronte ao encadramento da forma científica» dá conta, a partir dun corpus composto por entrevistas en contexto hospitalario entre pacientes e médicos, das dificultades derivadas do emprego da linguaxe figurada presente nas expresións utilizadas polos pacientes e reinterpretada polos médicos dun xeito diferente.

En canto ao apartado de RECADÁDIVAS, este número contén dúas compilacións: a primeira, de Andrea González Pereira e a segunda, de María Rosario Soto Arias. A de Andrea González Pereira, titulada «Diccionario galego de linguaxe figurada animal», recolle un total de 1438 expresións figuradas galegas construídas con referentes animais extraídas tanto de obras lexicográficas xerais e especializadas galegas coma da lingua oral. A de María Rosario Soto Arias, chamada «Algunhas catas fraseolóxicas nas Cantigas de Santa María», compila 777 unidades fraseolóxicas, incluídas colocacións, tiradas das Cantigas de Santa María de Afonso X o Sabio, cunha análise do seu significado, da súa concorrencia noutros textos medievais peninsulares e, nos casos dubidosos, da súa presenza nos corpus do portugués e brasileiro modernos.

No apartado de RECENSIÓNS figuran 9 obras redactadas en linguas diferentes (2 en francés, 2 en inglés, 1 en italiano, 1 en portugués brasileiro e 3 en castelán) e con enfoques distintos. Así a obra de Mariangela Albano (2024), *Phraséologie et phraséodidactique du français et des langues*, recensionada por Amal Arrame (Université Ibn Zohr), insíbese na fraseoloxía teórica, cun percorrido das unidades fraseolóxicas, desde a súa formación, pasando pola súa instalación (fixación) ata chegar á creatividade lingüística e á desautomatización, e un estudo diacrónico da fraseodidáctica, desde o seu nacemento da man de C. Bally ata o día de hoxe, alén dun estudo sincrónico que compara os enfoques de ensino da fraseoloxía. A recensión da obra seguinte, titulada *Es un roble. La vegetalización del ser humano: Historias de metáforas cotidianas*, de José Luis Herrero Ingelmo (2024), realizada por M. Carmen Losada Aldrey (Universidade de Santiago de Compostela), pon en valor as metáforas baseadas no mundo vexetal, empregadas para aludir ás características físicas e psicolóxicas do ser humano e ao seus comportamentos. A continuación preséntase o volume *650 Idioms and Proverbial Phrases in Modern Standard Arabic. For Intermediate to Advanced Students*, de Lamia Jamal-Aldin e Abdullah Hammadi (2022),

recensionado por Andrea Ucha Bouzada (Universidade de Vigo) e Cristin Myka Ramírez de la Cruz (graduada pola Universidade de Vigo), que se presenta como un manual de expresións idiomáticas e proverbiais do árabe estándar moderno dirixido, fundamentalmente, a anglofalantes estudantes dese idioma semítico cun nivel B1 ou superior. De seguido, Alessia Paldera (Universidad de Sevilla) fai a recensión do tomo II de *Si dice in molti modi. Fraseologia e traduzioni nel Visconte dimezzato di Italo Calvino*, unha obra colectiva coordinada por Sabine E. Koesters Gensini e Andrea Berardini (2020), que se presenta como unha prolongación crítica do itinerario analítico trazado no primeiro volume. A seguinte recensión, feita por Claudia Almuíña Zafra e Uxía Fraga Guillán (ambas graduadas pola Universidade de Vigo), do libro colectivo *Referencias culturales. Retos en la traducción de la fraseología y del lenguaje de especialidad*, editado por Mireia López-Simó, Pedro Mogorrón Huerta e Analía Cuadrado Rey (2024), salienta a temática abordada, as referencias culturais na tradución, e as dificultades para traducilos dende unha perspectiva tradutolóxica en distintas linguas de traballo: francés-castelán, inglés-castelán, chino-castelán, ruso-castelán, romanés-francés e italiano-inglés. A continuación vén a recensión da obra de Igor Mel'čuk (2023), titulada *General Phraseology: Theory and Practice*, realizada por Mélody Rodríguez Cebrián (Centro Universitario de la Defensa de Zaragoza, adscrito á Universidad de Zaragoza) que pon en valor o balance que fai o seu autor de máis de cincuenta anos de traballo e reflexión sobre a fraseoloxía desde unha perspectiva formal e na que emprega conceptos e nocións tomadas doutros ámbitos e niveis da análise lingüística, como a morfoloxía, a sintaxe ou a semántica. Logo preséntase o libro de Carmen Mellado Blanco e Vicente de Paula da Silva Martins (2024), *O pão nosso de cada día. A fraseologia bíblica e a sua representação na literatura brasileira do século XIX*, a mans de Angelo de Souza Sampaio (Universidade Federal da Bahia) que destaca as dúas partes deste volume nas que Mellado Blanco subliña, na primeira, o acceso privilexiado que supón a análise das unidades fraseolóxicas bíblicas ás inquietudes humanas universais e ás formas ancestrais de pensar por imaxes, e Martins detalla, na segunda, un glosario fraseolóxico composto por 41 bibleísmos extraídos da literatura brasileira do século XIX. Paweł Golda e Monika Sulkowska (ambos da Uniwersytet Śląski w Katowicach), pola súa banda, recensionan a obra colectiva coordinada por Teresa Muryn e Iva Novakova (2017), *De la phraséologie aux genres textuels: état des recherches et perspectives méthodologiques*, centrada nos problemas relacionados coa fraseoloxía e o estudo dos xéneros textuais con traballos organizados entorno a catro enfoques principais: o enfoque *corpus-driven*, o enfoque baseado na tipoloxía dos xéneros, o enfoque pragmático e sintáctico e o enfoque modelizante. Este bloque de recensións remata coa presentación do volume *Las palabras diacríticas en fraseología histórica*, de Juan Manuel Ribes Lorenzo (2022), a cargo de Luis Alberto Alfaro Echevarría (Universidad Central «Marta Abreu» de Las Villas) que salienta a mensaxe que deixa este libro, a saber o valor das

palabras diacríticas nas linguas, ao recoller os principios lingüísticos que actúan no funcionamento destas palabras dentro das unidades fraseolóxicas e ao analízalas a partir da combinación da fraseoloxía histórica, a lingüística de corpus e a lexicografía española.

En canto ao apartado de NOVAS, no presente número recóllense como novidades, a maioría para o ano 2024, case 500 referencias bibliográficas entre artigos, capítulos de libros, actas, traballos académicos e recensións, vinculadas a institucións tanto nacionais como internacionais. Nesta sección tamén faise referencia aos coloquios e simposios (10 en total) celebrados durante ese mesmo ano, así como a un conxunto de 3 recursos académicos, como son o *Diccionario de los nombres de persona en el refranero español y la mitología popular. Los árboles paremiológicos sin ramas*, de Ángel Iglesias Ovejero (2024), a obra *Proverbi italiani a cura di Paolo Rondinelli* (2024) e o sitio web Expressio.fr, de Georges Planelles. Remata este apartado o capítulo Fraseoloxía espontánea, que dá noticia da sección «Verbas sisudas non queren testemuñas», de Galicia Confidencial. Ademais, cabe sinalar que as 19 referencias que compoñen o CFG 26 non se inclúen neste apartado.

Pola súa banda, na penúltima sección, BALANCE, recóllense as 246 autorías que se contabilizan nos 25 anos de existencia da revista. Esta listaxe informativa ofrécese por orde alfabética das autorías e clasificada segundo a temática dos traballos a modo de Índice. Tamén se indican o total de unidades fraseolóxicas recompiladas ao longo dos números de **Cadernos de Fraseoloxía Galega** e a procedencia das autorías das contribucións. Así, poderase comprobar que este persoal investigador representa, nada máis e nada menos, ca 28 países diferentes de Europa, África, América, Asia e Oceanía.

Pechan a revista, como é o habitual, as normas de admisión e de publicación de orixinais. Para estarmos á altura dunha revista académica internacional de calidade, engadimos novas consideracións con respecto ao emprego da linguaxe inclusiva, á utilización das novas tecnoloxías de Intelixencia Artificial Xenerativa e á maior transparencia nas coautorías de artigos.

María Isabel González Rey
Directora de **Cadernos de Fraseoloxía Galega**

Preface²

This year's publication of *Cadernos de fraseoloxía Galega* (issue 26, corresponding to the year 2024) takes place at the same time as the journal's 25th anniversary. Our journal originated in print format during the year 2000, and it published more than an issue per year until 2003. From the next year on, a yearly issue was published. Its last printed version, issue 17, was launched in 2015, and the journal has since been published digitally.

The current issue is dedicated to honoring the memory of Maria Luisa Ortiz Alvarez,³ professor at the Universidade de Brasília (Brazil) who sadly passed away in May 2024. This sorrowful event urged the initiative of reuniting in this volume some articles from her colleagues, who knew and admired her work in the field of phraseology. Everyone who wished to pay homage to her in this issue either appears as an author of the articles found in the PAPERS section or is listed by name, surname, and affiliation in the TABULA GRATULATORIA at the end of this presentation.

Further to this, once again this year *Cadernos de fraseoloxía Galega* expands its presence in prestigious databases, just as, this time, Web of Science. This new milestone marks the consolidation of our journal's leadership among the scientific journals specialized in the field of phraseology.

The languages used in this issue's papers mostly consist of Brazilian Portuguese due to its dedication to Professor Maria Luisa Ortiz Alvarez, but other languages are also present, such as Galician, Chinese, French, Spanish, and Italian.

This issue contains 6 articles in the PAPERS section *in memoriam* of Maria Luisa Ortiz Alvarez as well as 2 more articles in the VARIA section. They are followed by the COMPILATIONS section, consisting of 2 phraseological collections, and the REVIEWS section, with 9 contributions. The issue is completed with the usual NEWS, OUTCOME, and AUTHOR GUIDELINES sections.

In the following lines we will detail the contents of the PAPERS section. An article by Mariângela de Araújo (Universidade de São Paulo) entitled "Phraseological Units and Lexical Teaching: Some Proposals" heads this section. This investigation focuses on lexical teaching of phraseological units and develops some reading activities for teaching materials of Portuguese as a mother tongue. Next, the second

² Translated from Galician by Diego Rodríguez Vila (CRPIH).

³ In order to designate our dear colleague, we will use throughout this presentation the Brazilian Portuguese variation of her name, which she used to sign her investigations and by which she was well known. We also would like to respect the place where she resided most of her life.

article is signed by Vicente de Paula da Silva Martins and Márton Tamás Gémes (Universidade Estadual Vale do Acaraú) and is entitled “Desacralization of the idiom *paciência de Jó* in XIX century Brazilian literature”. It centers, on one hand, on transgression and deconstruction of sacredness through literary language in the works of authors such as José de Alencar and Joaquim Manuel de Macedo and, on the other hand, on the analysis made by Martin Puchner of the Bible, amplifying its interpretations. The following is an investigation by Natalia Med (Sankt-Peterburgskiy Gosudarstvennyy Universitet) entitled “The linguocultural concept ‘World’ in the lexicon and phraseology of Romance languages” devoted to the linguocultural study of semantic derivatives and phraseological units of Romance languages such as Spanish, French, Italian, and Portuguese which include the component “World”. This article demonstrates not only that the basic concept of “World” in Romance languages is represented by several subconcepts reflecting various aspects of the Romance worldview, but also that this vision reduces the universe to the microcosm of humankind. The next article, “Idioms in Spanish: Activity Proposal for the Awareness of Students of Youth and Adult Education”, is coauthored by Natália Antunes Pinto and Cleci Regina Bevilacqua (Universidade Federal do Rio Grande do Sul). It includes several proposals of activities for teaching idiomatic expressions to Brazilian students of Spanish as a Foreign Language (SFL) in Youth and Adult Education (YAE, or *Educação de Jovens e Adultos*, EJA, in Brazilian Portuguese) for the purpose of filling a gap regarding pedagogical activities in the context of foreign language education for this specific target group. After it, an article signed by Mariele Seco, Maria Cristina Parreira and Maria Angélica Deângeli Arni (Universidade Estadual Paulista) with the title “Culture as a dimension of the (non-) shareable: shared cultural load in expressions related to gastronomisms in Brazilian Portuguese and French from France” seeks to analyze “shared cultural loads” and to explore the possible interlinguistic correspondences through the study of idiomatic expressions related to gastronomisms in Brazilian Portuguese and French from France. Stella Tagnin’s article (Universidade de São Paulo), “ChatGPT and the translation of metaphorical idioms in Cuban Spanish and Brazilian Portuguese” puts an end to the PAPERS section. This contribution explores the possibilities of identification and translation of Cuban Spanish and Brazilian Portuguese idiomatic expressions containing fruit names by means of ChatGPT, and it also discusses the pros and cons of this tool and advocates for human intervention in order to obtain better results.

Aside from these six papers, through which Maria Luisa Ortiz Alvarez’s colleagues wanted to pay homage to her, two more articles put the VARIA section together. The first of them is entitled “Contrastive Phraseoculture and Phraseotraductology: Stereotypes and Representation of the Head in Chinese and French” and is written

by Lian Chen (陈恋) (Laboratoire Ligérien de Linguistique (LLL), Université d'Orléans / Centre de recherches linguistiques sur l'Asie orientale, CNRS, INALCO). Her contribution analyzes the contrastive phraseoculture of French and Chinese idiomatic expressions that contain the lexeme “head” and their metaphorical, cultural, and cognitive representations, reinforcing the value of contrastive idiomatic analysis in both linguistic research and pedagogical practice. The second of them, “Doctor-Patient Exchanges Under the Strain of Antagonisms: Figurative Dynamics and the Framing of Scientific Form”, is signed by Abderrafî Khoudri (Université Moulay Ismail). Based on a corpus of interviews that take place in a hospital context, it reports on the difficulties that emerge from using figurative language in expressions used by patients and reinterpreted differently by doctors.

Concerning the COMPILATIONS section, the current issue contains two phraseological collections, by Andrea González Pereira and by María Rosario Soto Arias, respectively. The first one, “Galician Dictionary of Animal Figurative Language”, anthologizes 1438 figurative expressions in total which are constructed with animal referents and drawn from both general and specialized Galician lexicographical works as well as from spoken language. The second one, “Some Phraseological Tastings in the Cantigas de Santa María”, compiles 777 phraseological units, including collocations, extracted from the Cantigas de Santa María by Alfonso X the Wise, and it investigates their meaning, their concurrence in other medieval Iberian texts, and their presence in modern Portuguese and Brazilian corpora in doubtful cases.

The REVIEWS section comprises 9 publications composed in different languages (2 in French, 2 in English, 1 in Italian, 1 in Brazilian Portuguese, and 3 in Spanish) and adopting diverse approaches. For instance, Mariangela Albano's work (2024), *Phraséologie et phraséodidactique du français et des langues*, reviewed by Amal Arrame (Université Ibn Zohr), adheres to theoretical phraseology and delves into phraseological units since their formation, through their installation or fixation, and unto their creative manipulation and deautomatization. It also pores over the diachronic study of phraseodidactics since its origins by the hands of C. Bally until nowadays, as well as over a synchronic study comparing different approaches to the didactics of phraseological units. The second book, *Es un roble. La vegetalización del ser humano: Historias de metáforas cotidianas*, by José Luis Herrero Ingelmo (2024), was examined by M. Carmen Losada Aldrey (Universidade de Santiago de Compostela), and it highlights metaphors based on the vegetal world, usually used to allude to physical and psychological characteristics of human beings and of their behaviors. Following it, the volume *650 Idioms and Proverbial Phrases in Modern Standard Arabic. For Intermediate to Advanced Students*, written by Lamia Jamal-Aldin and Abdullah Hammadi (2022), is reviewed by Andrea Ucha Bouzada (Universidade de Vigo)

and Cristin Myka Ramírez de la Cruz (Universidade de Vigo graduate). The volume is presented as a handbook of idiomatic and proverbial expressions from Modern Standard Arabic aimed fundamentally at English-speaking students of this Semitic language with a B1 or superior level. Next, Alessia Paldera (Universidad de Sevilla) analyzes the second tome of *Si dice in molti modi. Fraseologia e traduzioni nel Visconte dimezzato di Italo Calvino*, a collective work coordinated by Sabine E. Koesters Gensini and Andrea Berardini (2020) presented as a critical prolongation of the analytical itinerary plotted in the first volume. The following is a review of the collective book *Referencias culturales. Retos en la traducción de la fraseología y del lenguaje de especialidad*, edited by Mireia López-Simó, Pedro Mogorrón Huerta and Analía Cuadrado Rey (2024) and tackled by Claudia Almuíña Zafra and Uxía Fraga Guillán (both of them Universidade de Vigo graduates). The graduates highlight the topic that was addressed, that is, cultural references in translation, and the problems that arise in their adaptation and rendering from a translation studies perspective and between several languages: French-Spanish, English-Spanish, Chinese-Spanish, Russian-Spanish, Romanian-French, and Italian-English. After it, Mélody Rodríguez Cebrián (Centro Universitario de la Defensa de Zaragoza, Universidad de Zaragoza) reviews Igor Mel'čuk's *General Phraseology: Theory and Practice* (2023), pointing out the value of its author's more than fifty years of work and reflection on phraseology from a formal perspective and using concepts and notions from other fields and linguistic analysis levels, such as morphology, syntax, or semantics. Next, a book by Carmen Mellado Blanco and Vicente de Paula da Silva Martins, *O pão nosso de cada dia. A fraseologia bíblica e a sua representação na literatura brasileira do século XIX* (2024), is presented by Angelo de Souza Sampaio (Universidade Federal da Bahia). He underlines the two parts of the volume in which, firstly, Mellado Blanco refers to the exceptional access to universal human concerns and to ancestral ways of thinking through images that is granted by the analysis of biblical phraseological units; secondly, Martins details a phraseological glossary formed by 41 bibleisms drawn from 19th century Brazilian literature. Paweł Golda and Monika Sulkowska (both from Uniwersytet Śląski w Katowicach), in turn, review the collective work coordinated by Teresa Muryn and Iva Novakova (2017), *De la phraséologie aux genres textuels: état des recherches et perspectives méthodologiques*, which revolves around problems related to phraseology and to textual genre analysis. The papers composing the book are organized around four main approaches: the corpus-driven approach, the text typology approach, the pragmatic and syntactic approach, and the modeling approach. The REVIEWS section ends with the presentation of the volume *Las palabras diacríticas en fraseología histórica*, written by Juan Manuel Ribes Lorenzo (2022) and undertaken by Luis Alberto Alfaro Echevarría (Universidad Central "Marta Abreu" de Las Villas). Alfaro Echevarría emphasizes the core message of the book, that is, the value of diacritical words in language, by pointing out the

linguistic principles that govern this kind of words within phraseological units and by studying them with the help of historical phraseology, corpus linguistics, and Spanish lexicography.

Concerning the NEWS section, in the current issue, almost 500 new bibliographical references are listed among articles, book chapters, proceedings books, theses, dissertations, and reviews, all from national and international institutions. This section also references congresses and symposiums (10 in total) that took place throughout 2024, as well as 3 academic resources: the *Diccionario de los nombres de persona en el refranero español y la mitología popular. Los árboles paremiológicos sin ramas* dictionary, by Ángel Iglesias Ovejero (2024); the three volumes of *Proverbi italiani a cura di Paolo Rondinelli* (2024); and the website Expressio.fr, by Georges Planelles. The chapter Spontaneous Phraseography, devoted to Galicia Confidential's section "Verbas sisudas non queren testemuñas", puts an end to the NEWS section, which does not include the 19 references that make up the CFG 26—8 papers, 2 compilations, and 9 reviews.

Additionally, the second-to-last section, OUTCOME, lists the 246 **Cadernos de fraseoloxía Galega** authors accounted for during the 25 years of its existence. This informative register is offered in alphabetical order according to the authors' names and also classified in agreement with the topic of the articles in the shape of an Index. The total number of Galician phraseological units compiled throughout all issues of **Cadernos de fraseoloxía Galega** and the origin of the contributing authors are also included, which shows that the journal's collaborators represent nothing but 28 different countries from Europe, Africa, America, Asia, and Oceania.

The Author Guidelines, as per usual, close the current issue. In order to be up to the standard of a quality international academic journal, new considerations around the use of inclusive language, of new Generative Artificial Intelligence technologies and of higher transparency of coauthorship of articles have been added to the guidelines.

María Isabel González Rey
Director of **Cadernos de fraseoloxía Galega**

In memoriam Maria Luisa Ortiz Alvarez

Tabula Gratulatoria

Adriane Orenha Ottaiano (Universidade Estadual Paulista “Júlio de Mesquita Filho”, Brasil)

Aline da Silva Gomes (Universidade do Estado da Bahia, Brasil)

Angela Maria Tenório Zucchi (Universidade de São Paulo, Brasil)

Carmen Mellado Blanco (Universidade de Santiago de Compostela, Espanha)

Celina Márcia Abbade (Universidade do Estado da Bahia, Brasil)

Enilde Faulstich (Universidade de Brasília, Brasil)

Ieda Maria Alves (Universidade de São Paulo, Brasil)

Lídia Almeida Barros (Universidade Estadual Paulista “Júlio de Mesquita Filho”, Brasil)

Marc Ruiz-Zorrilla Cruzate (Universitat de Barcelona, Espanha)

Marcia Paraquett (Universidade Federal da Bahia, Brasil)

Márcia Sipavicius Seide (Universidade Estadual do Oeste do Paraná, Brasil)

Marcio Santiago (Universidade Federal do Rio Grande do Norte, Brasil)

María Álvarez de la Granja (Universidade de Santiago de Compostela, Espanha)

Maria da Graça Krieger (Universidade do Vale do Rio dos Sinos, Brasil)

Maria Eugênia Olímpio de Oliveira Silva (Universidad de Alcalá de Henares, Espanha)

María Isabel González Rey (Universidade de Santiago de Compostela, Espanha)

Maria Jose Bocorny Finatto (Universidade Federal do Rio Grande do Sul, Brasil)

Renato Rodrigues Pereira (Universidade Federal de Mato Grosso do Sul, Brasil)

Rosemeire Selma Monteiro-Plantin (Universidade Federal do Ceará, Brasil)

Sabrina Pereira De Abreu (Universidade Federal do Rio Grande do Sul, Brasil)

Suzete Silva (Universidade Estadual de Londrina, Brasil)